

Az XML modell

Az előadás anyaga

Prof. Dr. Kovács László: Adatkezelés XML
környezetbe

diasor alapján készült el

Témakörök

1. Az XML modell kialakulása.
2. Az XML modell alapelemei.
3. XML dokumentum szerkezete.
4. Helyesen formált XML.
5. XDM modell.
6. Speciális karakterek használata.

Témakörök

7. Névterek szerepe.
8. Névterek használata.
9. ER modell konverziója XDM modellre.

Igényelt kompetenciák

- XML hierarchia alkalmazása.
- Helyesen formált XML előállítása.
- Névterek használata.
- XDM modell készítése.

Fejlesztőkörnyezet: XML szerkesztő (Oxygen, VS Code, IntelliJ IDEA Editor 2021, Eclipse stb....)

<https://github.com/BLaszlo2020/NEPTUNKODWebXMLLev>

Adatmennyiség robbanása

- Internet of Things.
- Intelligens szenzorok.
- Intelligens gyártás.
- Intelligens eszközök.
- Személyes adatok.
- Adatbányászat.

2012-ben 1 nap alatt 2,5 exabyte (maxer.hu)

2025-ben 1 nap alatt 463 exabyte

https://www.dxc.com/insights/flxwd/78931-big_data_universe_beginning

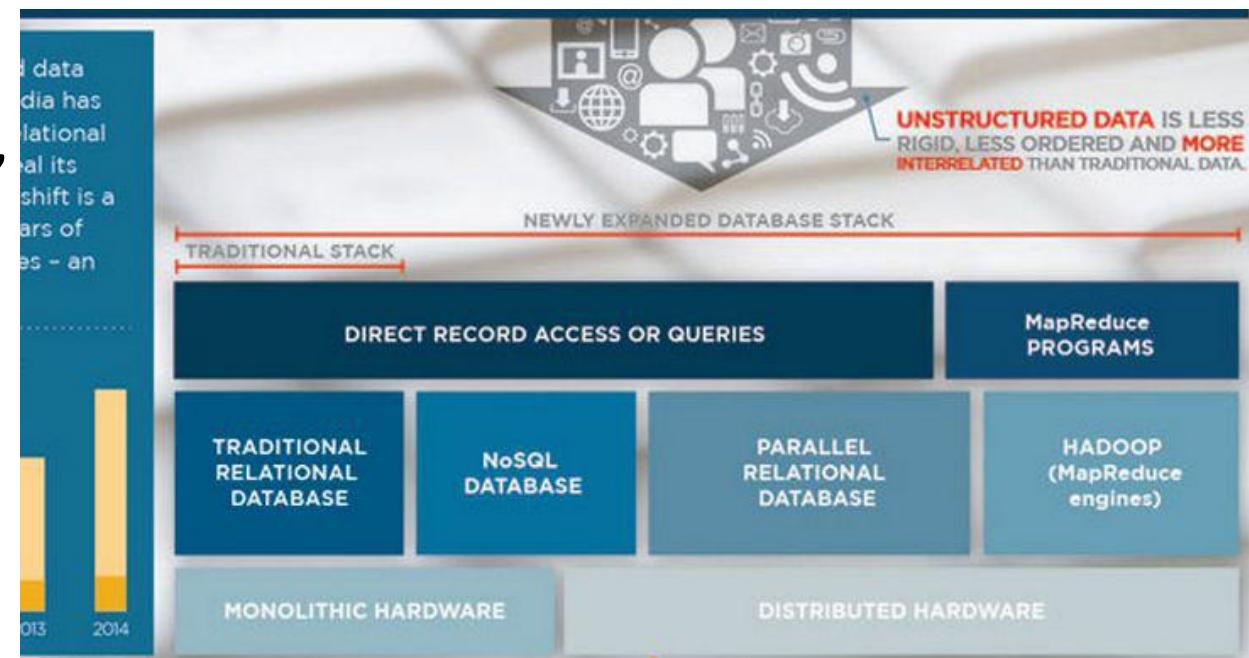

Byte mértékegységek		m · v · sz		
SI-prefixumok		Értéke	Bináris prefixumok	
Név (Szimbólum)	SI Standard		Név (Szimbólum)	Értéke
kilobyte (kB)	$10^3 = 1000^1$	2^{10}	kibibyte (KiB)	2^{10}
megabyte (MB)	$10^6 = 1000^2$	2^{20}	mebibyte (MiB)	2^{20}
gigabyte (GB)	$10^9 = 1000^3$	2^{30}	gibibájt (GiB)	2^{30}
terabyte (TB)	$10^{12} = 1000^4$	2^{40}	tebibájt (TiB)	2^{40}
petabyte (PB)	$10^{15} = 1000^5$	2^{50}	pebibájt (PiB)	2^{50}
exabyte (EB)	$10^{18} = 1000^6$	2^{60}	exbibájt (EiB)	2^{60}
zettabyte (ZB)	$10^{21} = 1000^7$	2^{70}	zebibájt (ZiB)	2^{70}
yottabyte (YB)	$10^{24} = 1000^8$	2^{80}	yobibájt (YiB)	2^{80}

Adatkezelés fejlődése

- állomány kezelés,
- fileszerverek,
- *lokális relációs adatbázisok*,
- elosztott adatbázisok (DDBMS),
- NoSQL adatbázisok,
- felhő alapú adatbázisok.

(Forrás: KovácsL)

Mi az XML?

- *Szűkebb értelemben:*
  - **Strukturált dokumentum**, mely lehetővé teszi az automatikus feldolgozást (elektronikus dokumentum formátum).
- *Tágabb értelemben:*
  - Egy sereg közös tőről fakadó **specifikációt jelent**, melyeket összefoglaló néven **XML családnak** is neveznek.

XML - elnevezés

- Az *Extensible Markup Language* (XML) kifejezés szó szerint jelentése „Kiterjeszthető Jelölőnyelv”.
  - Kiterjeszthető, mert *nincs előre definiált címkekészlet* a szerkezeti alkotórészek azonosítására, hanem egy *mechanizmust biztosít* a címkekészletek *definiálásához*.

Az XML története - előzmény

- Előzménye az SGML.
  - ISO szabvány elektronikus dokumentumok leírására (1980-as évek).
    - *ISO 8879:1986 Information processing – Text and office systems – Standard Generalized Markup Language (SGML)*
  - Bonyolult, webes környezetben történő széleskörű használatra nem alkalmas.

Az XML története

- előzményei már a hatvanas évek végén megjelentek (GML, SGML) – kevés sikерrel,
- az alapszabvány 1998-ban született meg,
- kiegészítő szabványai azóta folyamatosan,
- ipari elterjedése már 2000-től jelentős (web, e-üzlet, ...).

Mi az XML? - jellemzők

- Szöveges dokumentum formátum.
- Metanyelv.
- Technológia.
- Szabványcsalád.

Mi az XML? - Szöveges dokumentum formátum

„a) Dokumentum formátum szabványok

- de facto (gyakorlatban): DOCX, PDF, RTF, ...
- de jure (törvény szerint): HTML, SGML, XML, ODF, ...

b) Strukturált dokumentum

- dokumentum definíció (DTD),
- strukturált dokumentum *tartalom*,
- dokumentum *megjelenés*.

Mi az XML? - Szöveges dokumentum formátum

c) Jelölő nyelv

- a struktúra ábrázolása *címkékkel*,
- a címkék típusai: *procedurális* és *leíró* (szematinkus).

Cél: az automatikus feldolgozhatóság, ehhez a *jelölőnyelveket* használnak a *szerkezeti alkotórészek azonosítását*.

Mi az XML? - Szöveges dokumentum formátum

XML példák:

- a)** <név>Informatika Intézet</név>
- b)** <ember>
    <név>Informatika Intézet</név>
  </ember>
- c)** Hétfőn <ember><név>Informatika
Intézetbe</név></ember> vizsgázott.
- d)** <p>
    Ez egy <i>dőlt betűvel</i> írt szöveg.
  </p>

Mi az XML? - Szöveges dokumentum formátum

XML példák:

a) Hétfőn <ember><név>az Informatika
Intézetbe</név></ember> **<i>jelesre</i>**
vizsgázott.

b) Hétfőn <ember><név>Informatika
Intézetbe</név></ember>
<érdemjegy>jelesre</érdemjegy> vizsgázott.

Mi az XML? - Szöveges dokumentum formátum

XML példa

```
<?xml version="1.0" encoding="UTF-8" standalone="no"?>
<wsdl:definitions name="DiscoService"
    targetNamespace="http://disco.mit.bme.hu/service" xmlns:wsdl="http://schemas.xmlsoap.org/wsdl/"
    xmlns:tns="http://disco.mit.bme.hu/service" xmlns:xsd="http://www.w3.org/2001/XMLSchema"
    xmlns:soap="http://schemas.xmlsoap.org/wsdl/soap/">
    <wsdl:types>
        <xsd:schema xmlns:xsd="http://www.w3.org/2001/XMLSchema"
            targetNamespace="http://disco.mit.bme.hu/service">
            <xsd:complexType name="DiscoLanguage">
                <xsd:sequence>
                    <xsd:element name="id" type="xsd:int"></xsd:element>
                    <xsd:element name="locale" type="xsd:string"></xsd:element>
                    <xsd:element name="lang_id" type="xsd:int"></xsd:element>
                    <xsd:element name="name" type="xsd:string"></xsd:element>
                </xsd:sequence>
            </xsd:complexType>
            <xsd:complexType name="DiscoLanguageList">
                <xsd:sequence>
                    <xsd:element ref="tns:DiscoLanguage" minOccurs="0" maxOccurs="unbounded"></xsd:element>
                </xsd:sequence>
            </xsd:complexType>
            <xsd:complexType name="DiscoTerm">
                <xsd:sequence>
                    <xsd:element name="id" type="xsd:int"></xsd:element>
                    <xsd:element name="lang_id" type="xsd:int"></xsd:element>
                    <xsd:element name="code" type="xsd:string"></xsd:element>
                    <xsd:element name="name" type="xsd:string"></xsd:element>
```

Mi az XML? - Metanyelv

Metanyelv: lehetővé válik a *jelölt tartalom* gépi „megértése”.

- címkekészlet és struktúra (szókincs és nyelvtan) határoz meg,
- egy *deklaráció* (DTD, XML Schema) rögzíti a nyelvet.

XML deklaráció példák:

a) `<!ELEMENT ember (név)>`

b) `<complexType name="ember">`
`<sequence>`
    `<element name="név" type="string"></element>`
`</sequence>`
`</complexType>`

Az XML - mint jelölőnyelv

A **jelölőnyelvek** szöveg annotálására szolgáló számítógépes nyelvek.

- Példák:
  - TeX, LaTeX, <https://www.latex-project.org/>
  - Markdown, <https://daringfireball.net/projects/markdown/>
  - Wikitext, <https://en.wikipedia.org/wiki/Help:Wikitext>

Mi az XML? - Technológia

Technológia, mert tartalmaz szabványokat és termékeket a strukturált dokumentumok készítésére, feldolgozására és megjelenítésére.

Sokféle alkalmazási területen nyújt eszközöket és módszereket a feladatok megoldásához.

- *webes megjelenés* (szerver és kliens oldali transzformációk),
- *adatcsere* (formátum, transzformáció) – e-Business,

Mi az XML? - Technológia

- szövegek reprezentációja és feldolgozása,
- szövegszerkesztők dokumentum formátuma (OpenOffice, MS Office),
- Web 2.0,
- technikai dokumentációk nyelvezete,
- szoftverek konfigurálása (ant, maven),
- EU önéletrajzok készítése (Europass).
- ....

Mi az XML? - Szabványcsalád

Több szervezet által is jegyzett alapszabványokból épül fel.

Legismertebbek:

a) ISO/IEC JTC 1 által gondozott szabványok

- Standard Generalized Markup Language (SGML).
- Document Schema Definition Languages (DSDL) - meghatározza a DTD és XML Schema-t .
- HyperText Markup Language (HTML).

Mi az XML? - Szabványcsalád

*b)Organization for the Advancement of Structured Information Standards (**OASIS**)*

- Business Centric-Methodology (BCM), a SOA alapjai.
- Universal Description Discovery and Integration (UDDI).
- Security Assertion Markup Language (SAML) - az LDAP leváltásra.
- DocBook, DITA XML - a formátum.

Mi az XML? - Szabványcsalád

c) World Wide Web Consortium (**W3C**)

- Extensible Markup Language (XML) (1998, 2004, 2008)
- XML Namespaces (1999, 2004, 2009)
- XML Schema (2001, 2004, 2012)
- DOM (1998, 2000, 2004, 2008)
- XML Path Language (XPath) (1999, 2007, 2010)
- XSL Transformations (XSLT) (1999, 2007, 2010)
- XHTML (2000, 2001, 2007, 2010)
- XQuery: An XML Query Language (2007, 2010),, (Forrás: Adamko)

XML - Előnyök

- Könnyen *alkalmazható webes rendszerekben*.
- Keresés (web) helyett *lekrdezéssel* (DB) juthatunk információhoz.
- *Univerzális adatcsere formátum*.
- Gyártófüggetlenség.
- Platformfüggetlenség.
- Az iparban de-facto szabvány.....

XML - Hátrányok

- Az eredeti szabvány *gyenge deklarációs rendszert* tartalmaz (DTD).
- A deklaráció tervezési hibáinak javítása *igen költséges*.
- *Bőbeszédű* és *nehézkesen* használható szintaxis.
- Nagy tárigény.
- Bonyolultság.
  - Se szeri, se száma az XML-hez *kötődő specifikációknak*.
- Mindezek ellenére fontos, együtt kell élni vele.

XML - Alternatíva

- JSON (*JavaScript Object Notation*) <http://www.json.org/>
  - Könnyűsúlyú szöveges nyelvfüggetlen *adatcsere formátum*.
  - *Strukturált adatok ábrázolására* szolgál, esetükben jelenti az XML alternatíváját.
  - Nagyjából ugyanazokat az előnyöket kínálja, mint az XML, azonban annak hátrányai nélkül.

BSON („Binary JSON”)

Bináris *adatcsere* formátum.

- Specifikáció: <http://bsonspec.org/>

A *MongoDB* NoSQL adatbázis-kezelő rendszer használja.

URL: <https://www.mongodb.org/>

- *Adattárolás* és *hálózati adatátvitel*.

YAML formátum

YAML formátum (YAML - Nem Markup Language), amely egy újabb módja az *adatok tárolásának*.

A fájl kiterjesztése: .yml

A YAML egy adat **sorosító nyelv** (szerIALIZÁció), - közvetlenül olvasható és írható emberi szemmel.

Célja: a memóriában tárolt adatok egyszerű lemezre mentése és visszatöltése.

Az XML család – tágabb értelemben

Az XML-lel kapcsolatos specifikációk: Az XML lehetőségeit bővítik.

- Lehetővé teszik XML dokumentumok szerkezetére és *tartalmára vonatkozó megszorításokat* (XML sémanyelvek).
- Lehetővé teszik XML dokumentumokból *információ kinyerését* (lekérdező nyelvek).
- Lehetővé teszi XML dokumentumok más *formába alakítását* (transzformációs nyelvek).

Az XML család

- **Alkalmazásprogramozási interfészek (API-k):**
  - Lehetővé teszik XML dokumentumok feldolgozását programnyelvekből (pl.: DOM, JAXB, JAXP, JDOM, SAX, StAX).

XML sémanyelvek

- XML dokumentumok szerkezetére és tartalmára vonatkozó megszorítások kifejezésére szolgálnak.
- Adott sémá(k)nak megfelelő XML dokumentumot érvényesnek (validate) mondunk.
  - A sémá(k)nak való megfelelés ellenőrzésének folyamata az érvényesítés.

XML sémanyelvek

Kortárs XML séma nyelvek:

- *Dokumentumtípus-definíció* (DTD),
- *W3C XML Schema*, <https://www.w3.org/XML/Schema>
- RELAX NG <https://relaxng.org/>
- Schematron [http://www.schematron.com/”](http://www.schematron.com/)

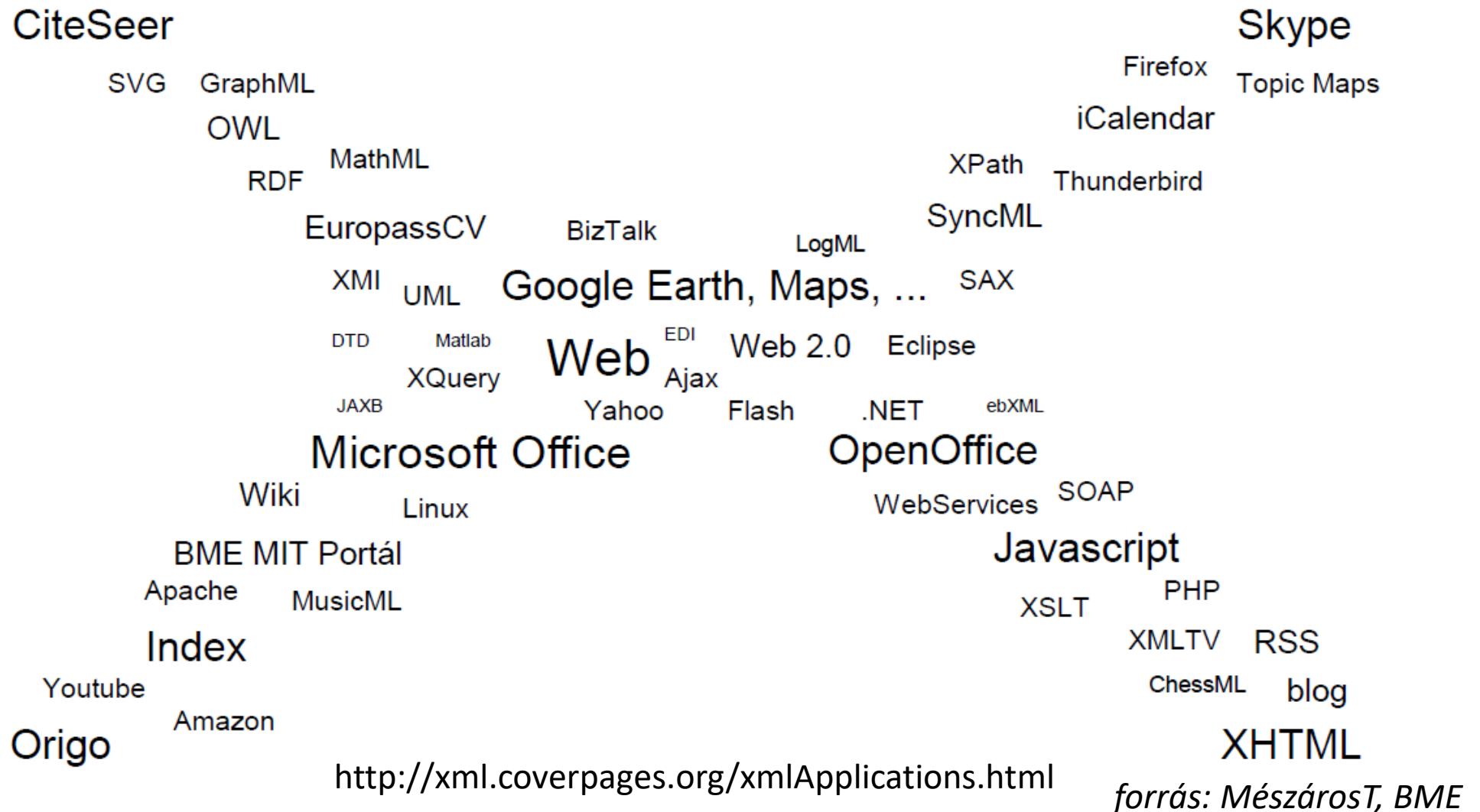
Lekérdező nyelvek

- *XML Path Language (XPath) Version 1.0* (W3C ajánlás, 1999. november 16.)
<https://www.w3.org/TR/1999/REC-xpath-19991116/>
- *XML Path Language (XPath) 3.1* (W3C ajánlás, 2017. március 21.)
<https://www.w3.org/TR/xpath-31/>
- *XQuery 3.1: An XML Query Language* (W3C ajánlás, 2017. március 21.)
<https://www.w3.org/TR/xquery-31/>

Transzformációs nyelvek

- *XSL Transformations (XSLT) Version 1.0* (W3C ajánlás, 1999. november 16.)
<https://www.w3.org/TR/1999/REC-xslt-19991116>
- *XSL Transformations (XSLT) Version 3.0* (W3C ajánlás, 2017. június 8.)
<https://www.w3.org/TR/xslt-30/>
- *XQuery 3.1: An XML Query Language* (W3C ajánlás, 2017. március 21.)
<https://www.w3.org/TR/xquery-31/>

Ki használ XML-t?

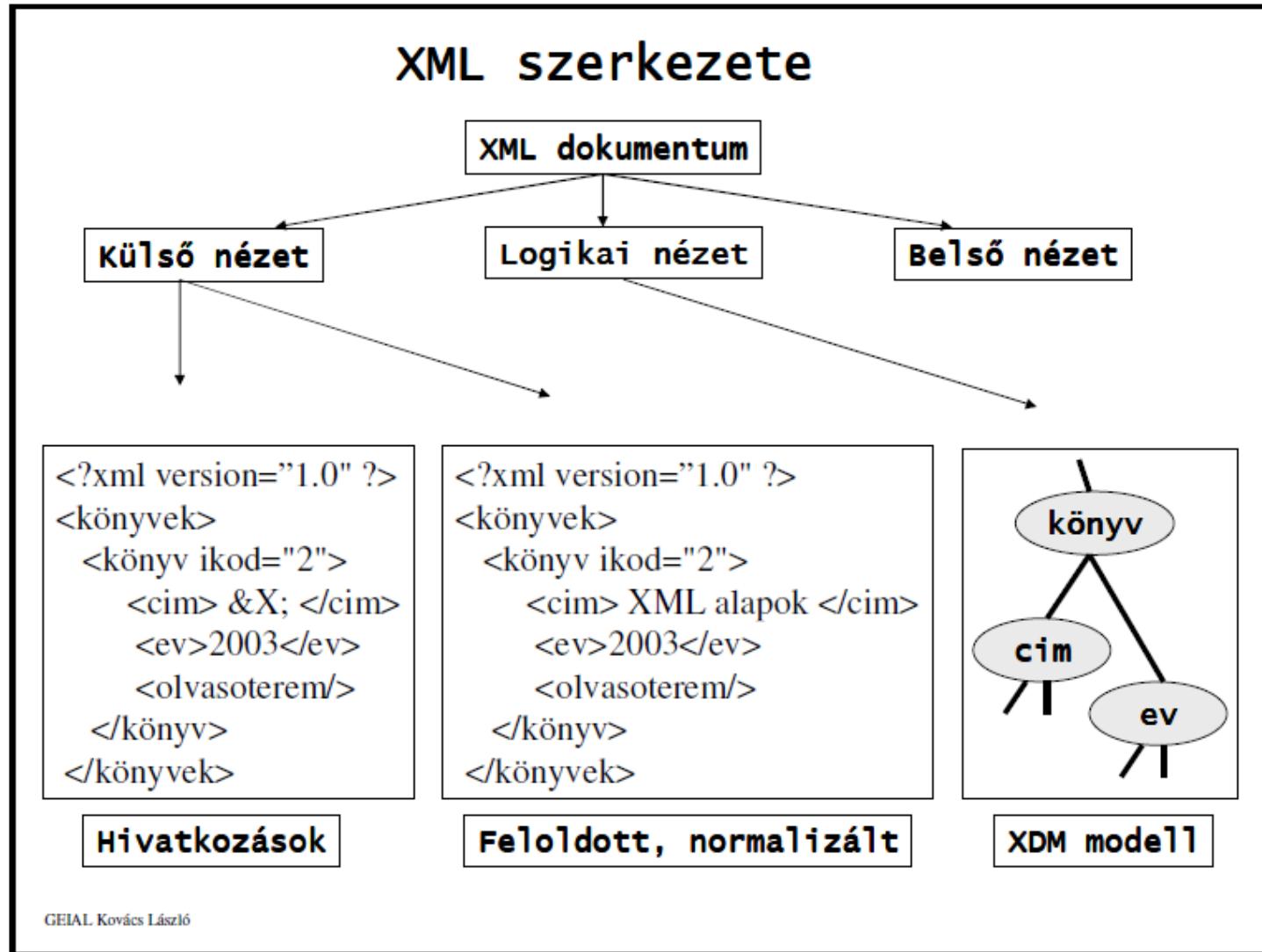

Irodalom

- Dr. Adamkó Attila: Fejlett Adatbázis Technológiák - Jegyzet, 2013.
- Jeszenszky Péter: XML bevezető, DE, 2019.
- Mészáros Tamás: Az XML technológia, BME, 2014.

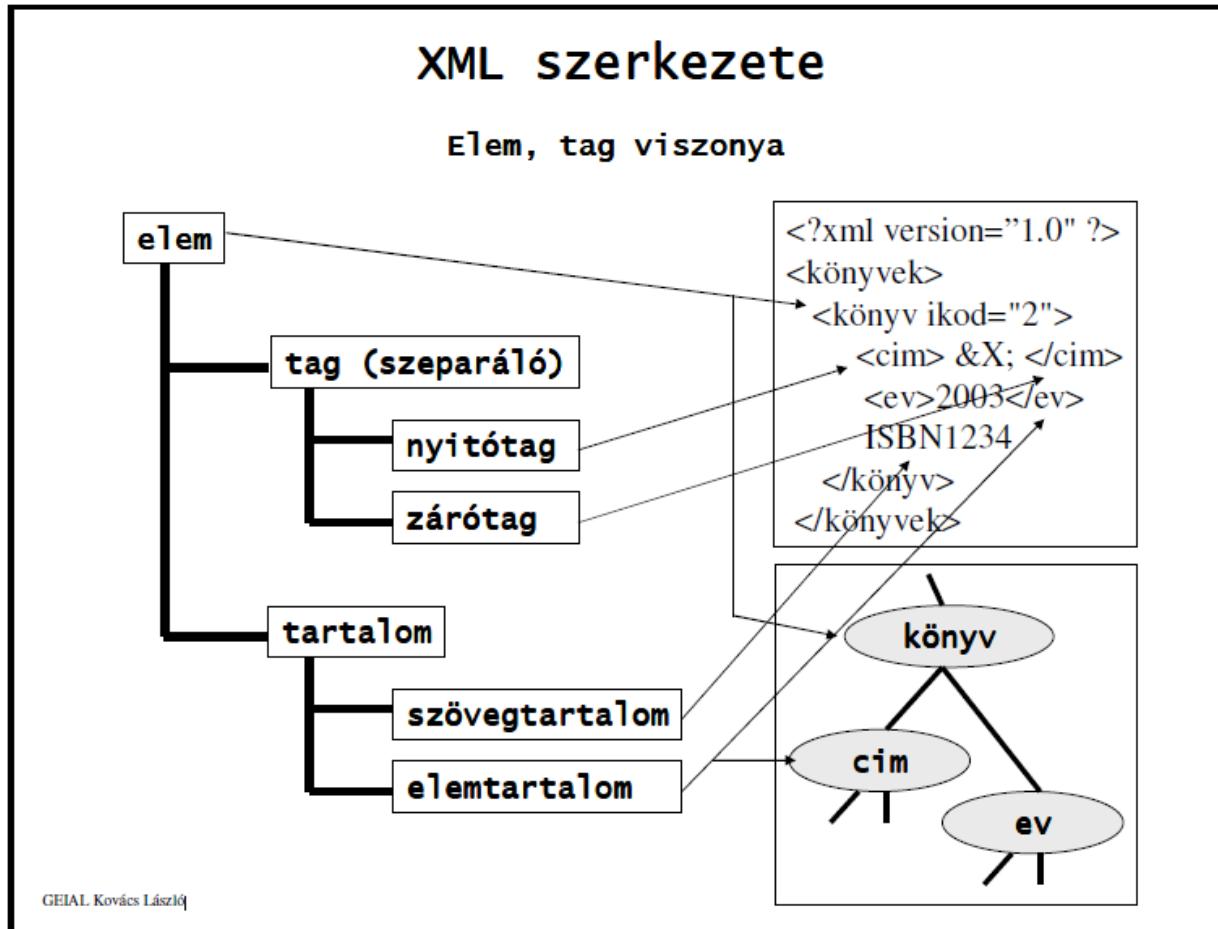
Az XML dokumentum szerkezete

XML dokumentum szerkezete

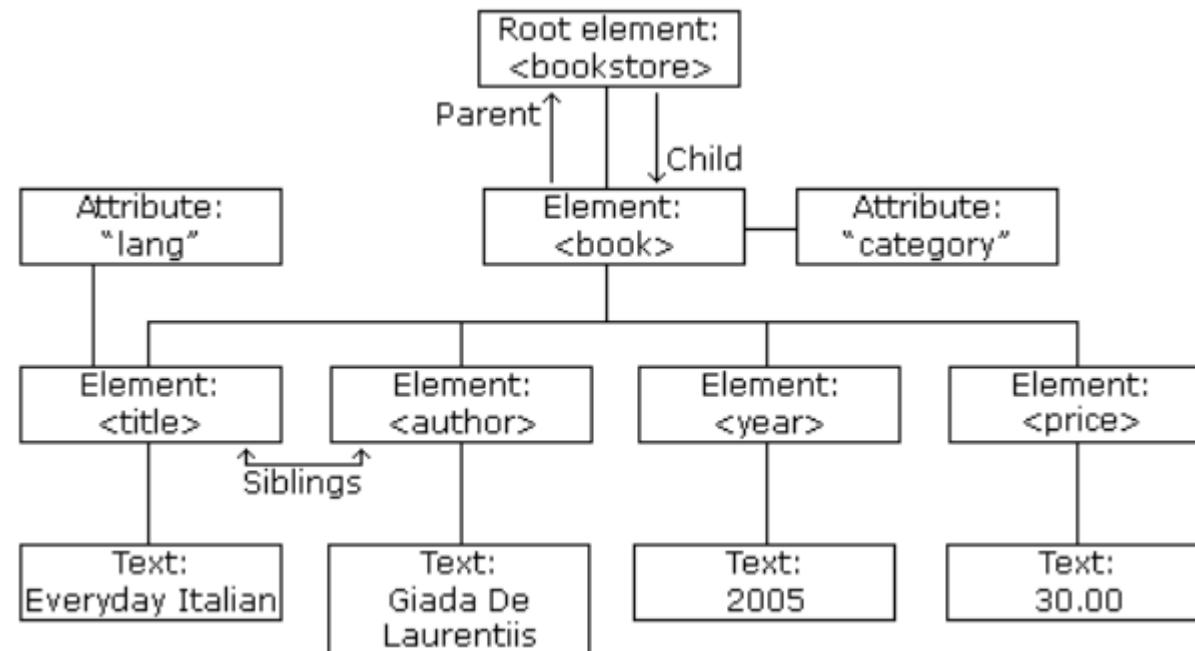
XML dokumentum szerkezete

Elem,
tag
viszonya

XML fa felépítése

Az XML dokumentumok *egy fastruktúrát* alkotnak, amely a "gyökérnél" kezdődik és a "levelekhez" ágazik.

XML fa felépítése

Példa XML dokumentumra:

```
<?xml version="1.0" encoding="UTF-8"?>
<bookstore>
    <book category="cooking">
        <title lang="en">Everyday Italian</title>
        <author>Giada De Laurentiis</author>
        <year>2005</year>
        <price>30.00</price>
    </book>
    <book category="children">
        <title lang="en">Harry Potter</title>
        <author>J. K. Rowling</author>
        <year>2005</year>
        <price>29.99</price>
    </book>
    <book category="web">
        <title lang="en">Learning XML</title>
        <author>Erik T. Ray</author>
        <year>2003</year>
        <price>39.95</price>
    </book>
</bookstore>
```

XML dokumentum felépítése – elemek közötti kapcsolatok

- Az XML fa egy **gyököből** indul, a gyermek elembe.
- Az *elemek közötti kapcsolatok* a testvér kifejezéseket jelentik.
- A szülőknek vannak gyermekai. A testvérek a szülők gyermekai.
- minden elem tartalma van, és attribútumokat (írunk).

```
<?xml version="1.0" encoding="UTF-8"?>
<bookstore>
  <book category="cooking">
    <title lang="en">Everyday Italian</title>
    <author>Giada De Laurentiis</author>
    <year>2005</year>
    <price>30.00</price>
  </book>
  <book category="children">
    <title lang="en">Harry Potter</title>
    <author>J K. Rowling</author>
    <year>2005</year>
    <price>29.99</price>
  </book>
  <book category="web">
    <title lang="en">Learning XML</title>
    <author>Erik T. Ray</author>
    <year>2003</year>
    <price>39.95</price>
  </book>
</bookstore>
```

gyökérből
gyermek és
gyermek (egy szülője
testvérek).
at (Harry Potter)

XML dokumentum felépítése

- Az első sor a feldolgozás

<?xml version='

- A következő sor a dokumentum

<

A következő sor egy <book>

<book ca

```
<?xml version="1.0" encoding="UTF-8"?>
<bookstore>
  <book category="cooking">
    <title lang="en">Everyday Italian</title>
    <author>Giada De Laurentiis</author>
    <year>2005</year>
    <price>30.00</price>
  </book>
  <book category="children">
    <title lang="en">Harry Potter</title>
    <author>J. K. Rowling</author>
    <year>2005</year>
    <price>29.99</price>
  </book>
  <book category="web">
    <title lang="en">Learning XML</title>
    <author>Erik T. Ray</author>
    <year>2003</year>
    <price>39.95</price>
  </book>
</bookstore>
```

XML dokumentum felépítése

A `<book>` elemeknek 4 g

```
<title>, <auth  
<title lang="en">Ever  
<author>Giada De Laur  
<year>2005</year>  
<price>30.00</price>
```

A következő sor befejezi a /

```
<?xml version="1.0" encoding="UTF-8"?>  
<bookstore>  
  <book category="cooking">  
    <title lang="en">Everyday Italian</title>  
    <author>Giada De Laurentiis</author>  
    <year>2005</year>  
    <price>30.00</price>  
  </book>  
  <book category="children">  
    <title lang="en">Harry Potter</title>  
    <author>J. K. Rowling</author>  
    <year>2005</year>  
    <price>29.99</price>  
  </book>  
  <book category="web">  
    <title lang="en">Learning XML</title>  
    <author>Erik T. Ray</author>  
    <year>2003</year>  
    <price>39.95</price>  
  </book>  
</bookstore>
```

XML szintaxis szabályok

Az XML **szintaxis szabályai** nagyon *egyszerűek* és *logikusak*.

Az XML dokumentumoknak tartalmazniuk kell
egy **gyökér** elemet, amely az összes többi elem **szülője**.

A példában a **<note>** a gyökérelem:

```
<?xml version="1.0" encoding="UTF-8"?>
<note>
    <to>Tove</to>
    <from>Jani</from>
    <heading>Reminder</heading>
    <body>Don't forget me this weekend!</body>
</note>
```

XML szintaxis szabályok - The XML Prolog

Ezt a sort **XML Prolognak** hívják.

```
<?xml version="1.0" encoding="UTF-8"?>
```

- Az XML prolog *opcionális*. Ha létezik, akkor elsőnek kell lennie a dokumentumban.
- Az XML dokumentumok *nemzetközi karaktereket tartalmazhatnak*, pl.: norvég øæå vagy francia èèé.
- A hibák elkerülése érdekében meg kell adnia a használt kódolást, vagy az XML fájlokat *UTF-8 fájlként* kell mentenie.

XML szintaxis szabályok – nyitó és záró címke

Minden XML elemnek rendelkeznie kell záró címkével.

Minden elemnek rendelkeznie **kell** záró címkével:

```
<p>This is a paragraph.</p>
```

- Az XML-címék megkülönböztetik a kis- és nagybetűket. A `<Title>` címke eltér a `<title>` címkétől.
- A nyitó és záró címéket ugyanazzal a betűvel kell írni:

```
<message>This is correct</message>
```

XML szintaxis szabályok – nyitó és záró címke

Az XML *elemeket megfelelően be kell ágyazni.*

Az XML-ben minden elemnek **megfelelően be** kell ágyazódnia egymásba:

```
<b><i>This text is bold and italic</i></b>
```

XML szintaxis szabályok - attribútumértékek

Az XML attribútumértékeket mindig idézőjelbe kell tenni.

- Az XML elemeknek **név = érték** párokban lehetnek attribútumai, akárcsak a HTML-ben.
- XML-ben az attribútumértékeket mindig idézőjel kell tenni:

Példa:

```
<note date="8/09/2022">
    <to>Péter</to>
    <from>Jani</from>
</note>
```

XML szintaxis szabályok - entitás hivatkozások

Entitás hivatkozások

- Egyes karaktereknek *különleges jelentése* van az XML-ben.
- Ha egy olyan karaktert, mint "<", elhelyez egy XML elem belsejében, az hibát generál, mert az elemző *egy új elem kezdete*ként értelmezi.
- Pl.: <message>salary < 1000000</message>
- Cseréljük le a "<" karaktert egy **entitás hivatkozással** :
`<message>salary &lt; 1000000</message>`

XML szintaxis szabályok - entitás hivatkozás

Öt előre definiált *entitás hivatkozás* található az XML-ben:

&lt;	<	less than
&gt;	>	greater than
&amp;	&	ampersand
&apos;	'	apostrophe
&quot;	"	quotation mark

XML szintaxis szabályok – megjegyzések

Megjegyzések XML-ben

```
<!-- This is a comment -->
```

Két kötőjel a megjegyzés közepén *nem megengedett*:

```
<!-- This is an invalid -- comment -->
```

XML szintaxis szabályok

Well Formed XML

Azok a XML dokumentumok, amelyek *megfelelnek az említett szintaxis szabályoknak*, "**Well Formed**" XML dokumentumok.

Érvényes

Érvényes XML dokumentumnak nevezzük azon *jól-formázott XML dokumentumokat*, amelyek *logikai felépítése és tartalma teljes mértékben megegyezik* az XML dokumentumban meghatározott szabályoknak.

Pl.: Eclipse: Click Properties - Validation

XML elements

An XML document contains XML Elements.

Az XML *elem* az elem kezdőcímkéjétől (*beleértve*) az elem végcímkéjéig terjed.

```
<price>29.99</price>
```

Egy *element* a következőket tartalmazhatja:

- text,
- attributes,
- other elements,
- or a mix of the above.

XML elements - példa

```
<bookstore>
  <book category="children">
    <title>Harry Potter</title>
    <author>J. K. Rowling</author>
    <year>2005</year>
    <price>29.99</price>
  </book>
  <book category="web">
    <title>Learning XML</title>
    <author>Erik T. Ray</author>
    <year>2003</year>
    <price>39.95</price>
  </book>
</bookstore>
```

- A `<title>`, `<author>`, `<year>` és `<price>` **szöveges tartalommal** bír, mert szöveget tartalmaznak.
- A `<bookstore>` és a `<book>` **elemeknek tartalma** van, mert elemeket tartalmaznak.
- A `<book>` **attribútummal rendelkezik** (`category = "gyerekek"`).

XML elements - Empty XML Elements

A *tartalom nélküli elem* - ez az üres elem.

Ezek általában *megjeleníti információkat tartalmaz*.

Az XML-ben egy ilyen üres elemet jelölhet meg:

```
<element></element>
```

Használhat ún. önzáró címkét is:

```
<element />
```

Az üres elemeknek lehetnek attribútumai!

Pi.: <kep forras="valami.jpg" szelesseg="356" magassag="356" />

XML elements - Elnevezési szabályok

Az XML *elemeknek* a következő elnevezési szabályokat kell követniük:

- Az elemek neve *megkülönbözteti a kis- és nagybetűket*.
- Az elemek nevénak *betűvel vagy aláhúzással kell kezdődnie*.
- Az elemek neve *nem kezdőhet xml* (vagy XML, vagy Xml stb.)
- Az elemek neve *nem tartalmazhat szóközt*.

XML elements - Az XML elemek kiterjeszthetők

Az XML elemek bővíthetők további információk továbbítására.

```
<note>
```

```
  <to>Péter</to>
```

```
  <from>Jani</from>
```

```
  <heading>Emlékeztető</heading>
```

```
  <body> Ne felejtsd el, amit megbeszéltünk</body>
```

```
</note>
```

XML elements - Az XML elemek kiterjeszthetők

Kibővítés

```
<note>  
  <date>2021-09-08</date>  
  <to>Péter</to>  
  <from>Jani</from>  
  <heading>Emlékeztető</heading>  
  <body> Ne felejtsd el amit megbeszéltünk</body>  
</note>
```

XML Attributes

- Az XML elemeknek lehetnek *attribútumai*, akárcsak a HTML-nek.
- Az attribútumok egy *adott elemhez kapcsolódó adatokat tartalmaznak*.
- Az attribútumértékeket mindig *idézőjel közé kell tenni*. Lehet *aposztrófa* vagy *dupla idézőjel*.

Egy személy *neme* esetén a <személy> elem így írható:

```
<person gender="female"> vagy  
<person gender='female'>
```

XML Attributes - példa

Példák: Ebben a példában a *neme attribútum*.

```
<person gender="female">
  <firstname>Anna</firstname>
  <lastname>Smith</lastname>
</person>
```

Ebben pedig a *neme egy elem*.

```
<person>
  <gender>female</gender>
  <firstname>Anna</firstname>
  <lastname>Smith</lastname>
</person>
```

XML attribútumok a metaadatokhoz

Az elemekhez néha *azonosító hivatkozásokat* rendelnek.

Ezekkel az *azonosítóval* osítani az XML elemeket, mindenben.

```
<messages>
  <note id="501">
    <to>Tove</to>
    <from>Jani</from>
    <heading>Reminder</heading>
    <body>Don't forget me this weekend!</body>
  </note>
  <note id="502">
    <to>Jani</to>
    <from>Tove</from>
    <heading>Re: Reminder</heading>
    <body>I will not</body>
  </note>
</messages>
```

XML dokumentum

- Az XML dokumentum *szöveges állományban* tárolt, melynek szokásos kiterjesztése az 'xml'.
- Az XML-ben a *metaadatok megadására jelölő elemek* használatosak.
- Az elemek tagjait a '<' és '>' karakterek határolják.
  - *tartalom elem*: a *tartalom tulajdonságait írja le*, a *feldolgozó programnak* szóló információkat tartalmaz,

XML dokumentum elemei

- *deklarációs elem*: a feldolgozónak szóló instrukciókat tartalmaz,
- *megjegyzés elem*: az olvasónak, a programozónak szóló információkat tartamaz.
- A kéttagú *tartalom elem* szerkeze:
`<elemnév jellemzők_listája> tartalom</elemnév>`
Az egytagú *tartalom elem* szerkeze:
`<elemnév jellemzők_listája/>`

XML dokumentum elemei

- A *tartalom elemek* neve tetszőleges szó lehet
`<életkor> 23 </életkor>`
Az XML elemnevek kisbetű/nagybetű érzékenyek.
- A deklarációs elem szerkezete:
`<? elemnév jellemzők_listája ?>`
- A megjegyzés elem szerkezete:
`<! -- megjegyzés -- >`
- Egy attribútum megadása egy párossal történik, a párosban a jellemző **nevét** és az **értékét** társítjuk össze – formája:
`jellemző_neve = „érték”`

Helyesen formált XML dokumentum - összefoglalás

Helyesen formált XML dokumentum

Megkötések a felépítésre

Egyetlen fő, gyökér jelölő elem létezik

A jelölő elemeknek két formátuma lehet:

kéttagú elem:

`<tagnév ...> tartalom </tagnév>`

egytagú elem: `<tagnév ... />`

Az elem neve egy tetszőleges szó lehet

Jelölő elemek egymásba ágyazhatók, de átlapolás nem lehet

feldolgozási utasítás elem alakja: `<?kezelő ... ?>`

megjegyzés elem alakja: `<!-- ... -->`

```
<?xml version="1.0" ?>
<könyvek>
  <könyv ikod="2">
    <cim> &X; </cim>
    <ev>2003</ev>
    <olvasoterem/>
  </könyv>
</könyvek>
<!-- ez egy minta --&gt;</pre>
```

Helyesen formált XML dokumentum - összefoglalás

Helyesen formált XML dokumentum

Megkötések a felépítésre

Feldolgozási utasítás (PI):
az XML feldolgozó programnak szól

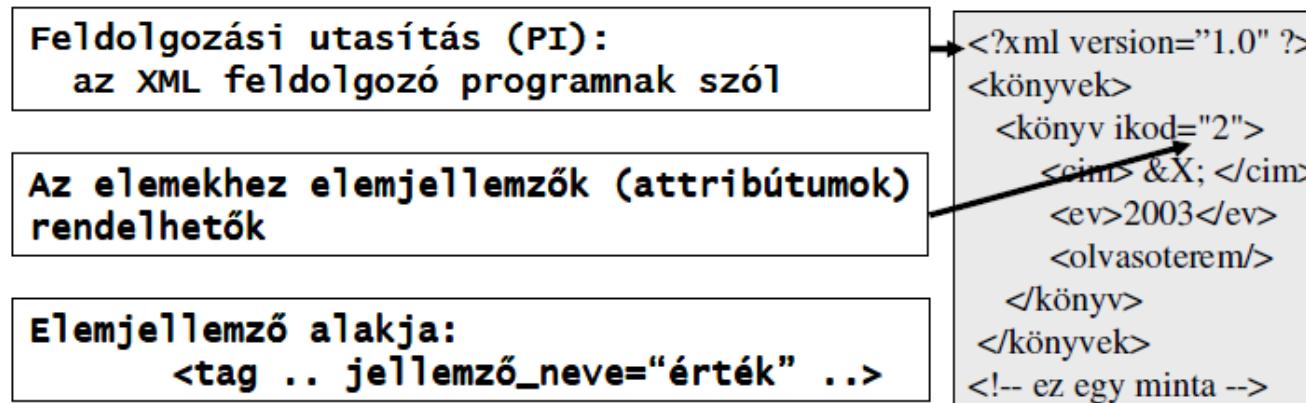
Az elemekhez elemjellemzők (attribútumok)
rendelhetők

Elemjellemző alakja:
`<tag .. jellemző_neve="érték" ..>`

Egy elemhez több elemjellemző is rendelhető

Az elemjellemző értéke elemi

Az elemjellemző a elemhez szorosan kötődő értéket tárol


```
<?xml version="1.0" ?>
<könyvek>
  <könyv ikod="2">
    <cim> &X; </cim>
    <ev>2003</ev>
    <olvasoterem/>
  </könyv>
</könyvek>
<!-- ez egy minta --&gt;</pre>

GEIAL Kovács László


```

Helyesen formált XML

Megszorítások:

- csak egyetlen gyökér elem,
- nyitó elemhez kell záró elem,
- lehet üres elem is,
- az elemnév egytagú szó,
- elemnév nem lehet foglalt szó, foglalt karakter,
- az elemek egymásba ágyazódnak,

```
<?xml version="1.0" ?>
<könyvek>
  <könyv ikod="2">
    <cim> &X; </cim>
    <ev>2003</ev>
    <olvasoterem/>
  </könyv>
</könyvek>
<!-- ez egy minta -->
```

Helyesen formált XML

Megszorítások (folyt.):

- a nyitó tagban vagy üres elemben lehet attribútum
- attribútum megadás fix alakú: név = “érték”
- megjegyzés: <!-- .... -->
- PI egység: <? .... ?>

```
<?xml version="1.0" ?>
<könyvek>
  <könyv ikod="2">
    <cím> &X; </cím>
    <év>2003</év>
    <olvasoterem/>
  </könyv>
</könyvek>
<!-- ez egy minta -->
```

Helyesen formált XML jellemzői

- Tartalmaz induló *feldolgozó utasítást*.
- *Egy gyökérelemmel* rendelkezik.
- *Tartalmazhat üres elemeket*.
- *Egy szülőnek több gyereke* is lehet.
- *Egy gyereknek csak egy szülője* lehet.
- Az *elemek rendelkezhetnek attribútumokkal*.
- *Egy attribútum csak egyszer szerepelhet egy elemnél*.

Speciális karakterek kezelése

Speciális karakterek kezelése

Vannak foglalt karakterek, nem lehetnek normál szöveg részei

```
<?xml version="1.0" ?>
<könyvek>
  <könyv ikod="2">
    <cim> A&B</cim>
    <ev>2003</ev>
    <olvasoterem/>
  </könyv>
</könyvek>
<!-- ez egy minta --&gt;</pre>
```

Foglalt karakterek szerepelhetetése:
helyettesítő szimbólumok (egyedek)

Előre definiált helyettesítő jelek:

<	: <
>	: >
&	: & amp;
'	: '
"	: "

Tetszőleges karakter: &#nnn;

Hosszabb egyedi karaktersorozat:
<! [CDATA[szöveg]]>

Névtér - Szabványok

Mi az XML névtér

Egy *XML névtér* XML dokumentumokban *elemek* és *attribútumok neveként* használt nevek egy olyan halmaza, melyet egy *URI-hivatkozás azonosít*.

- Az *URI-hivatkozás* fogalmát lásd az alábbi szabványban:
  - Tim Berners-Lee, Roy T. Fielding, Larry Masinter, *Uniform Resource Identifier (URI): Generic Syntax*, STD 66, RFC 3986, January 2005.

<https://tools.ietf.org/html/rfc3986>

Névtér - Szabványok

- *Namespaces in XML 1.0 (Third Edition)* (W3C ajánlás, 2009. december 8.)
<https://www.w3.org/TR/xml-names/>
- *Namespaces in XML 1.1 (Second Edition)* (W3C ajánlás, 2006. augusztus 16.)
<https://www.w3.org/TR/xml-names11/>

Az XML 1.1 ajánláshoz.

XML névterek - Névütközések

Miért használunk névteret?

Az XML névterek módszert kínálnak az *elemnév ütközések elkerülésére*.

- Az XML-ben az *elemneveket a fejlesztő határozza meg.*

Ez gyakran konfliktushoz vezet, amikor különböző XML-alkalmazásokból származó XML-dokumentumokat próbál keverni.

XML névterek – Névütközések - példa

Ez az XML tartalmazza a HTML-tábla adatait:

```
<table>
  <tr>
    <td>Apples</td>
    <td>Bananas</td>
  </tr>
</table>
```

Ez az XML információ tartalmaz egy bútor:

```
<table>
  <name>African Coffee Table</name>
  <width>80</width>
  <length>120</length>
</table>
```

Ha ezeket az XML-töredékeket összeadnák, névütközés állna fenn.
Mindkettő tartalmaz egy `<table>` elemet, de az elemek tartalma és jelentése eltérő.

XML névterek – Névütközés megoldása

A névütközés megoldása *előtag használatával*:

- Az XML névkonfliktusai könnyen elkerülhetők egy *név előtag használatával*.
- Ez az XML információt bútorról:

```
<h:table>
  <h:tr>
    <h:td>Apples</h:td>
    <h:td>Bananas</h:td>
  </h:tr>
</h:table>
```

```
<table>
  <tr>
    <td>Apples</td>
    <td>Bananas</td>
  </tr>
</table>
```

```
<table>
  <name><f:table>
  <widtl><f:name>African Coffee Table</f:name>
  <lengt><f:width>80</f:width>
  </table>  <f:length>120</f:length>
            </f:table>
```

XML névterek - Az xmlns attribútum

Az előtagok XML-ben történő használatakor meg kell határozni az előtag névterét.

- A névtér egy *elem kezdő* található **xmlns** attribút

```
<root>
<h:table xmlns:h="http://www.w3.org/TR/html4/">
  <h:tr>
    <h:td>Apples</h:td>
    <h:td>Bananas</h:td>
  </h:tr>
</h:table>
```

- A névtér *deklaráció* a kö

xmlr

```
<f:table xmlns:f="https://www.w3schools.com/furniture">
  <f:name>African Coffee Table</f:name>
  <f:width>80</f:width>
  <f:length>120</f:length>
</f:table>

</root>
```

Ikezik

XML névterek - Az xmlns attribútum

- Az *első* <table> elem xmlns attribútuma a h:

előtagnak minősített név

```
<root xmlns:h="http://www.w3.org/TR/html4/"  
      xmlns:f="https://www.w3schools.com/furniture">
```

- A *második* <table> elem *előtagnak minősített név*

```
<h:table>  
  <h:tr>  
    <h:td>Apples</h:td>  
    <h:td>Bananas</h:td>  
  </h:tr>  
</h:table>
```

- Ha egy elemhez meg van azonos előtaggal rendelkezni, ugyanahhoz a névtérhez

```
<f:table>  
  <f:name>African Coffee Table</f:name>  
  <f:width>80</f:width>  
  <f:length>120</f:length>  
</f:table>
```

XML névterek

A névterek deklarálhatók az XML gyökérelemben is:

Egységes erőforrás-azonosító (URI)

- Az **egységes erőforrás-azonosító (URI)** egy karakterlánc, amely *azonosítja az internetes erőforrást*.
- A leggyakoribb URI az **Uniform Resource Locator (URL)**, amely *azonosítja az internetes tartomány címét*.
- Az URI másik, nem annyira elterjedt típusa az **Egységes erőforrásnév (URN)**.

XML névterek - Alapértelmezett névterek

A következő szintaxiszal rendelkeznek:

`xmlns="namespaceURI"`

Ez az XML tartalmazza a HTML-tábla adatait:

Ez az XML információt tartalmaz egy bútorról:

```
<table xmlns="http://www.w3.org/TR/html4/">
  <tr>
    <td>Apples</td>
    <td>Bananas</td>
  </tr>
</table>
```

```
<table xmlns="https://www.w3schools.com/furniture">
  <name>African Coffee Table</name>
  <width>80</width>
  <length>120</length>
</table>
```

Névterek szerepe - összefoglalás

A névtér szerepe az *elemnevek/attribútumnevek* egyértelműsítése:

- Az *elemnév* önmagában *nem elegendő* egyértelmű azonosításra.
- *Megoldás*: a név kibővítése a feldolgozó azonosításával.
- *Névtér*: a feldolgozó program azonosítója.

```
<cim>  
  Budapest Nagy u 23  
</cim>
```

```
<cim>  
  Egri csillagok  
</cim>
```

```
http://a.b.hu/konyvek  
  books
```

Névterek szerepe - összefoglalás

- Névtér szokásos alakja: URI
- Egy dokumentumban több névtér is élhet.

A névterek elemhez kötése *alias nevekkel* történik.

A különböző XML feldolgozókhöz más és más saját névtér tartozik.

http://www.w3.org/2000/10/XMLSchema	: W3C XML Schema névtere
http://www.w3.org/1999/XSL/Transform	: XSL feldolgozó névtere
http://www.w3.org/1999/xlink	: XLink névtere

Névterek használata

Névterek használata

Névtér használat lépései

Névtér és alias összekötése:

```
<tagnév ... xmlns:alias="URI" ... >
```

Névtér kötése elemhez:

```
<alias:tagnév ...> ... </alias:tagnév>
```

Névtér kötése elemjellemzőhöz:

```
<tagnév ... alias:jellemző="érték" ...>
```

```
<books:cim xmlns:books="http://a.b.hu/konyvek">  
    Egrí csillagok  
</books:cim>
```

http://www.w3.org/2000/10/XMLSchema	: W3C XMLSchema névtere
http://www.w3.org/1999/XSL/Transform	: XSL feldolgozó névtere
http://www.w3.org/1999/xlink	: XLink névtere

Névterek használata

Névterek használata

Van alapértelmezési névtér is, ahol az alias üres

Névtér és alias összekötése:

```
<tagnév ... xmlns="URI" ... >
```

Névtér kötése elemhez:

```
<tagnév ...> ... </tagnév>
```

```
<tagnév ... jellemző="érték" ...>
```

Az aliasnév érvényességi köre azon elemre és annak befoglalt elemeire terjed ki, amelyben definiálták.

Egy belső elemben a kívül értelmezett aliasnév felülírható egy új értelmezéssel

```
<cim xmlns="http://a.b.hu/konyvek">  
Egri csillagok  
</cim>
```

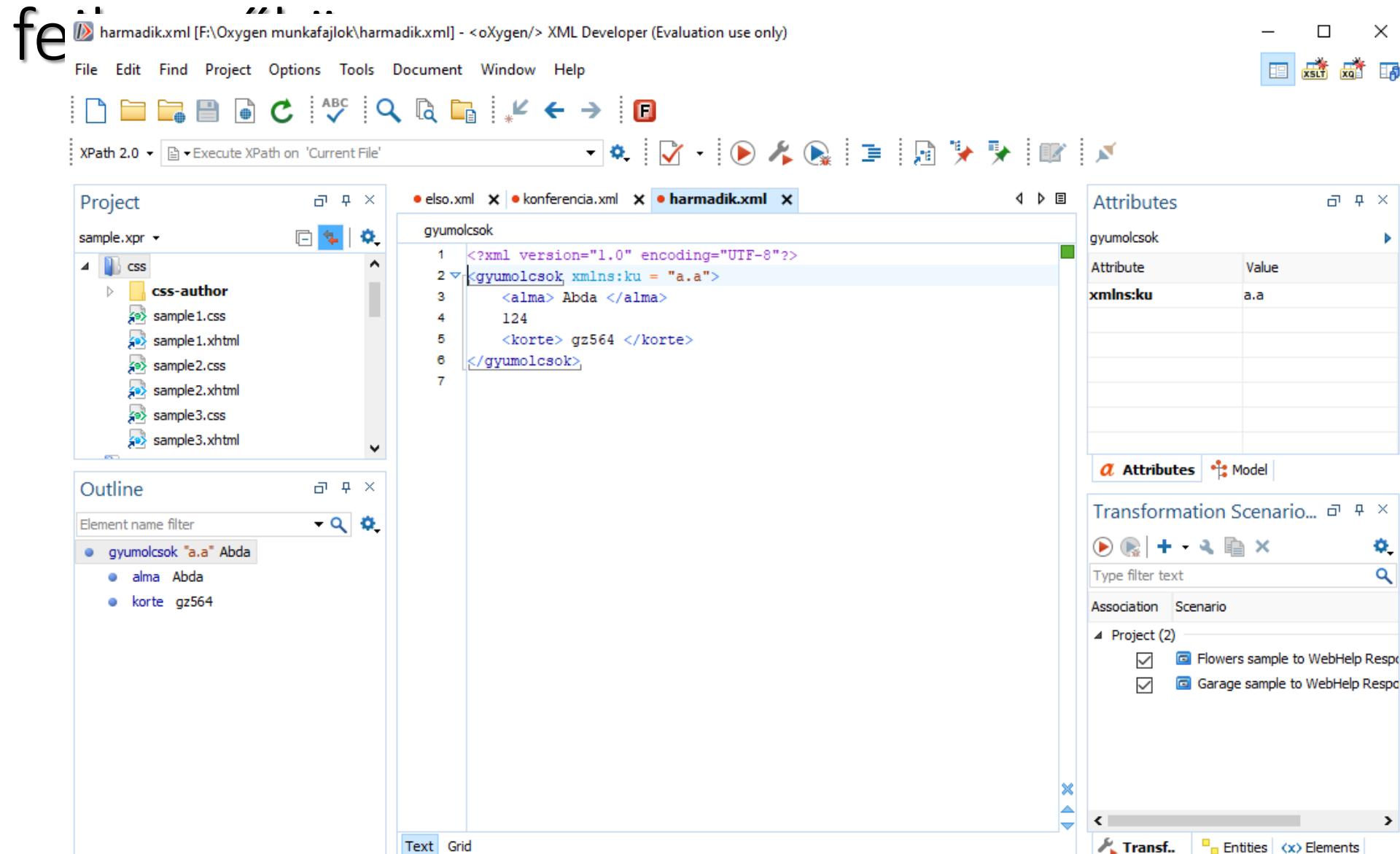
XML dokumentumok létrehozása - fejlesztőkörnyezet

- Az XML dokumentumot *tetszőleges szövegszerkesztővel* elkészthetjük, amely alkalmas szövegállományok előállítására (Word, Notepad++..)
- A létrejött XML dokumentummal kapcsolatban az egyik legelső teendőnk a *dokumentum helyesen formáltságának ellenőrzése*.
- a dokumentum helyesen formált, ha teljesíti a szerkezet leíró alfejezetben felsorolt tulajdonságokat.

XML dokumentumok létrehozása - fejlesztőkörnyezet

- A legtöbb XML megjelentő program elvégzi az ellenőrzést (IE).
- Az IE mellett léteznek speciális XML-szerkesztők is, ilyen az **Oxygen XML Editor**.
- A termék honlapja:
<http://www.oxygenxml.com>
- A honlapról egy ingyenes ideiglenes tesztrendszer is letölthető, amelyhez egy 30 napos próbaidő tartozik.

XML dokumentumok létrehozása -

XML dokumentumok létrehozása- fejlesztőkörnyezet - Eclipse

Gyakran használt fejlesztőkörnyezet az Eclipse.

Különféle platformokra letölthető:

- MacOS [x86_64](#)
- Windows [x86_64](#)
- Linux [x86_64](#) | [AArch64](#)

URL: <https://www.eclipse.org/downloads/>

Mind a kettőt használhatjuk.

XML dokumentumok létrehozása- fejlesztőkörnyezet - Eclipse

Csomagból történő letöltés: *Eclipse IDE 2022-06 R Packages*

[Eclipse IDE for Java Developers](#), amely szintén különféle platformokra tölthető le.

- Windows [x86 64](#)
- MacOS [x86 64](#)
- Linux [x86 64](#) | [AArch64](#)

Minden Java fejlesztő számára nélkülözhetetlen eszközök, beleértve a *Java IDE*-t, a *Git client*, az *XML-Editor*, a *Maven* és a *Gradle* integrációt.

XML létrehozása - összefoglalás

XML létrehozása

A létrehozás főbb lépései

Adattartalom meghatározása

Adatok tagolása

Adatokhoz név, jelentés hozzárendelése

Adatok hierarchiájának meghatározása

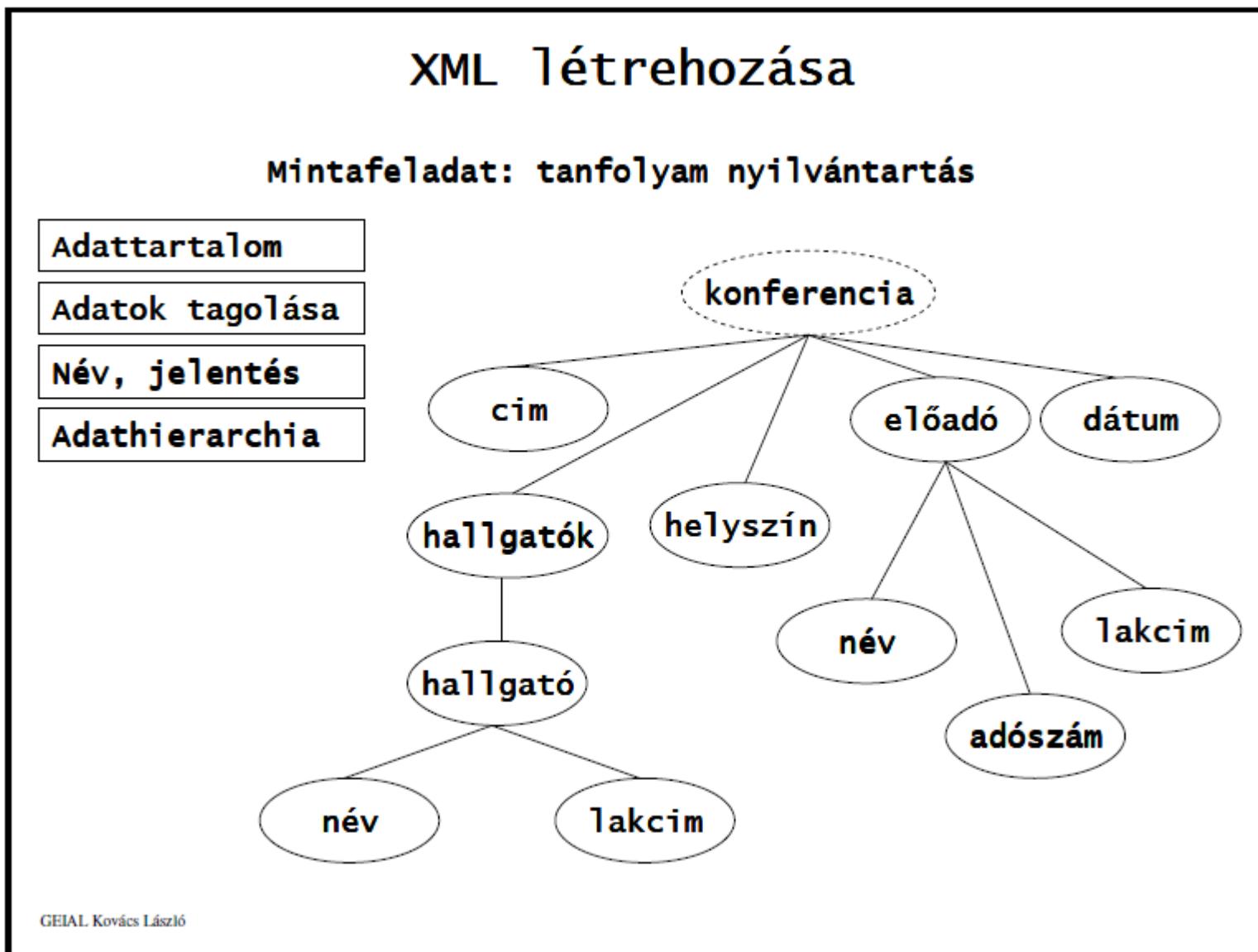
Gyökérelem létrehozása

Adatelem hozzárendelése jellemzőhöz vagy elemhez

Prolog PI megadása

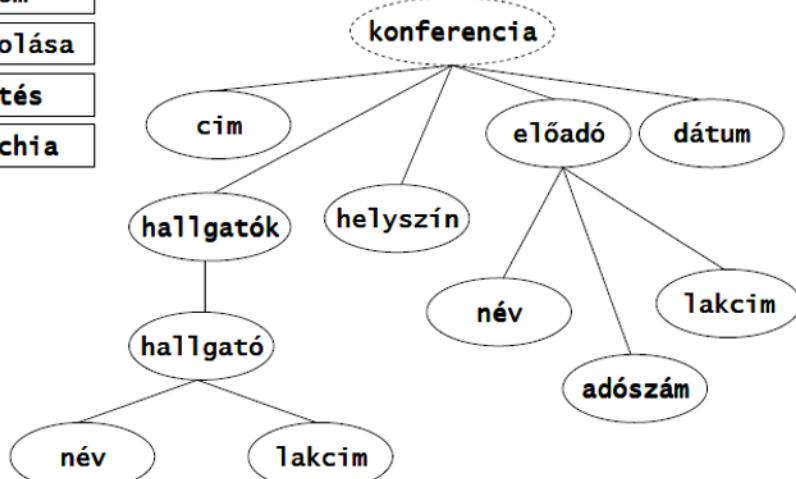
Elemhierarchia megadása

XML létrehozása - mintapélda

XML létrehozása - mintapélda

Adattartalom
Adatok tagolása
Név, jelentés
Adathierarchia

XML létrehozása

Mintafeladat: tanfolyam nyilvántartás

Gyökérelem
Jellemzők, elemek
Prolog PI
Elemhierarchia

```
<?xml version="1.0"?>
<konferencia>
<cím> XML alapok </cím>
<helyszin> XXVI ea. </helyszin>
<oktato adsz="256154">
    <nev> Komor Tibor </nev>
    <lakcím> Zoro ut 45 </lakcím>
</oktato>
<hallgatok>
    <hallgato>
        <nev> Okosodo Olga</nev>
        <lakcím> Kun u 6 </lakcím>
    </hallgato>
</hallgatok>
</konferencia>
```

XDM modell

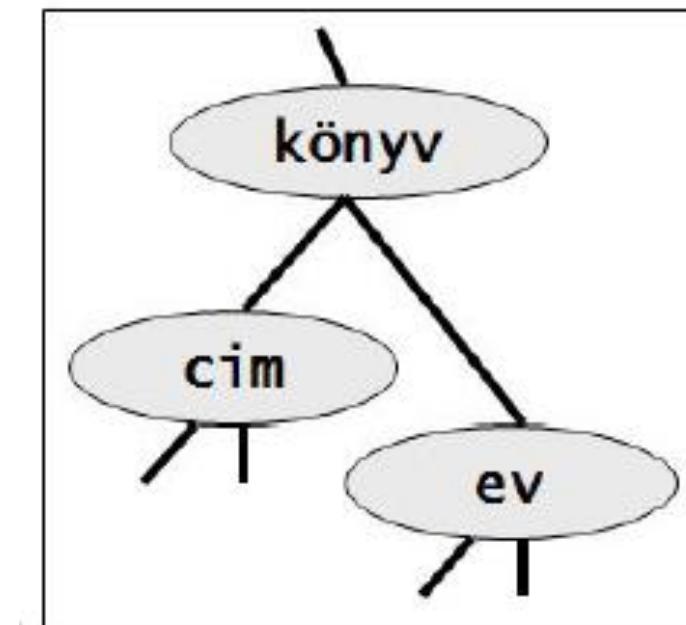
Az XDM (XML Data Modell) a hierarchia leírására szolgál, az XML dokumentumot fa alakban írja le.

Építőkövek:

- elem (ellipszis)
- szöveg (téglalap)
- attribútum (rombusz)

Az XDM alapvetően *előfordulást ír le* és nem sémát.

```
<?xml version="1.0" ?>
<könyvek>
  <könyv ikod="2">
    <cím> &X; </cím>
    <ev>2003</ev>
    ISBN1234
  </könyv>
</könyvek>
```


XDM modell séma elemei

Az XDM kiegészítése séma elemekkel:

- Többszörös előfordulás (dupla ellipszis),
- Opcionális elem (ellipszis szaggatott vonallal),
- Kötelező elem (ellipszis vastag vonallal),
- Elsődleges kulcs (attribútum neve aláhúzva),
- Idegen kulcs (attribútum neve aláhúzva szaggatott vonallal).

A feldolgozó programok nagy része az XDM modellre épül.

ER konverziója XDM modellre

Áttérés ER modellről XDM-re	
ER (Entity-Relation)	XDM (XML Data Model)
Egyed	Elem
Tulajdonság	Gyerekelem
Kulcs tulajdonság	Attribútum
Lényegi egyértékű tulajdonság	Attribútum
1:N kapcsolat	PCR
N:M kapcsolat	2 PCR vagy kapcsoló érték
Séma	Hierarchia

ER modell konverziója XMLSchema-ra

Konverziós szabályok

egyed ⇒ **elem**

elemi tulajdonság ⇒ **szöveg elem**

kulcs tulajdonság ⇒ **elemjellemző + kulcs megkötés**

összetett tulajdonság ⇒ **elemeket tartalmazó gyerekelem**

többértékű tulajdonság ⇒ **gyerekelem, ismétlődéssel**

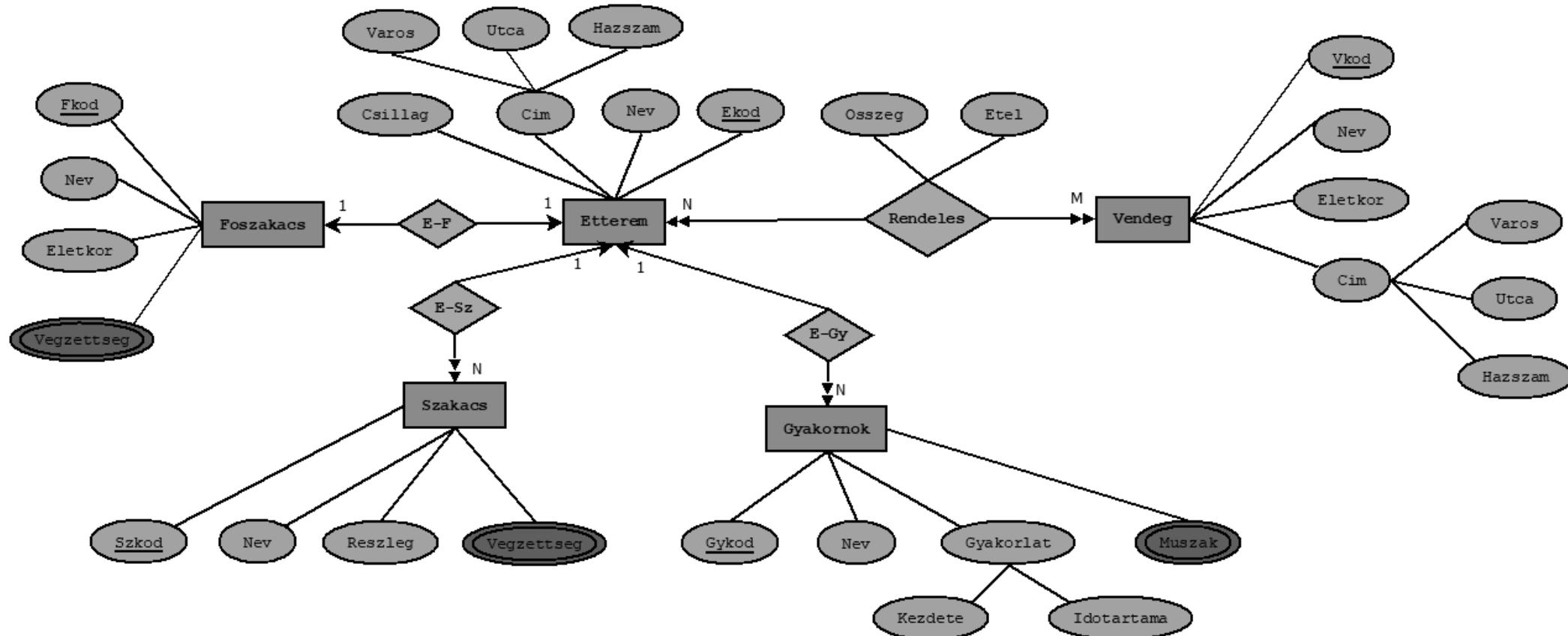
kapcsoló tulajdonság ⇒ **elemjellemző + idegen kulcs megkötés**

1:N kapcsolat ⇒ **elemjellemző + kulcs + idegen kulcs megkötés**

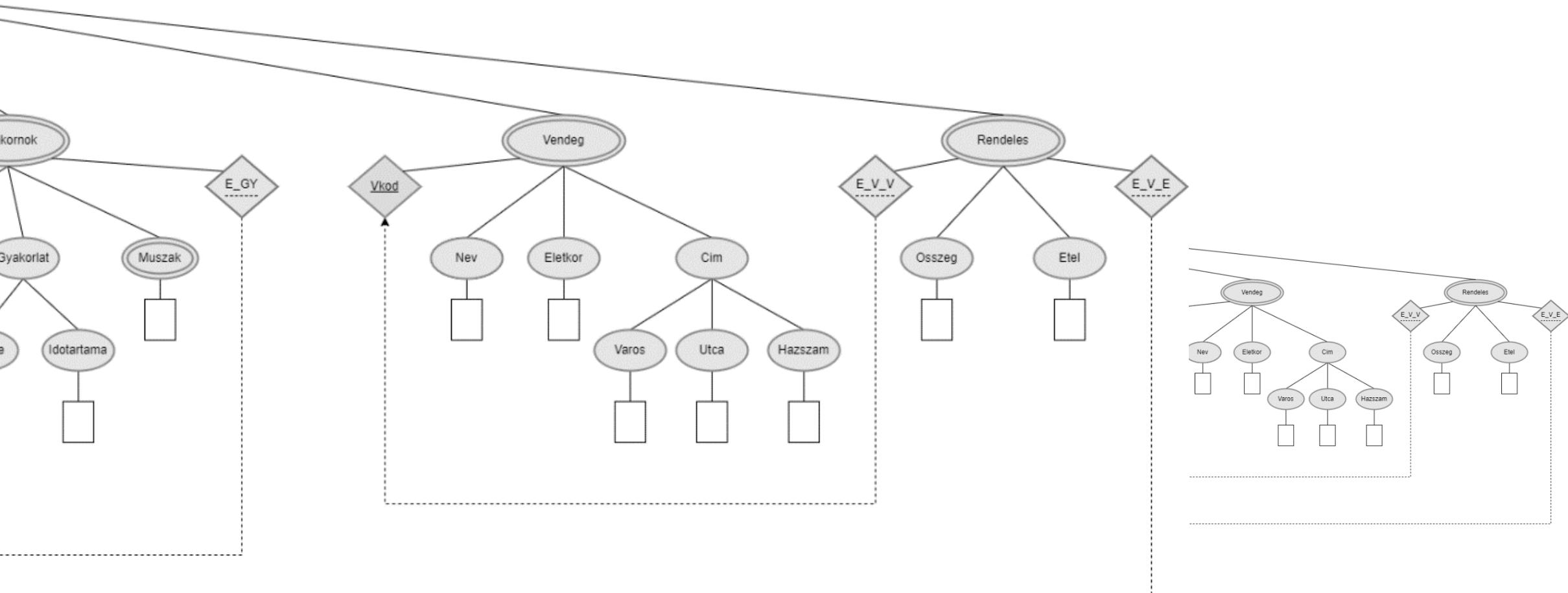
N:M kapcsolat ⇒ **külön kapcsoló elem és idegen kulcsok minden két oldalra**

ER konverziója XDM modellre - mintapélda

AZ ADATBÁZIS ER MODELL

ER konverziója XDM modellre - mintapélda

Irodalom

Kovács László: Adatkezelés XML környezetbe, ME

Tantárgyi honlap: moodle.iit.uni-miskolc.hu